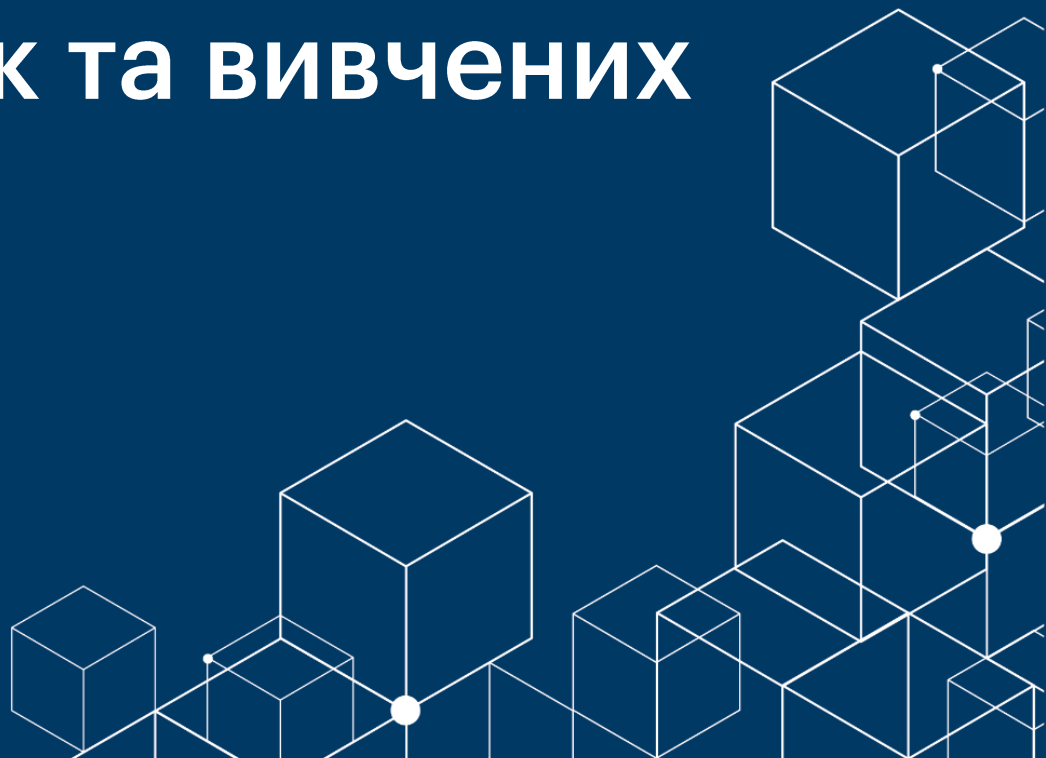

Розвиток спроможних освітніх мереж в ОТГ: збірник хороших практик та вивчених уроків

Київська школа економіки прагне надати нового змісту професіоналізму в публічному секторі шляхом якісної підготовки державних службовців і впровадження нових підходів до аналізу політики в Україні. Департамент публічної політики та врядування пропонує середньо- та довгострокові освітні програми для державних службовців та управлінців, розробляє аналітичні документи у сфері реформи освіти, медицини, державної служби, надає технічну допомогу уряду в реалізації реформи державної служби.

Автори: Голинська Христина, Когут Ірина, Малиновська Наталія, Тищук Тетяна, Усик Віра, Яровий Дмитро.

Ця публікація підготовлена в рамках проекту «Розвиток спроможних освітніх мереж в ОТГ», який реалізує Київська школа економіки за підтримки Програми для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку «U-LEAD з Європою», що спільно фінансується Європейським Союзом та його державами-членами Данією, Естонією, Німеччиною, Польщею та Швецією.

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю її авторів і жодним чином не може сприйматися як такий, що відображає погляди Програми «U-LEAD з Європою», уряду України, Європейського Союзу та його держав-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції.

У збірнику опубліковані гарні практики та вивчені уроки тих об'єднаних територіальних громад, які брали участь у менторській програмі проекту «Розвиток спроможних освітніх мереж в ОТГ»: Білозірської ОТГ, Черкаська область; Великобілозерської ОТГ, Запорізька область; Вишнівської ОТГ, Волинська область; Жидичинської ОТГ, Волинська область; Іванівської ОТГ, Чернігівська область; Миколаївської ОТГ, Сумська область; Михайло-Коцюбинської ОТГ, Чернігівська область; Пулинської ОТГ, Житомирська область; Новоушицької ОТГ, Хмельницька область; Чмирівської ОТГ, Луганська область.

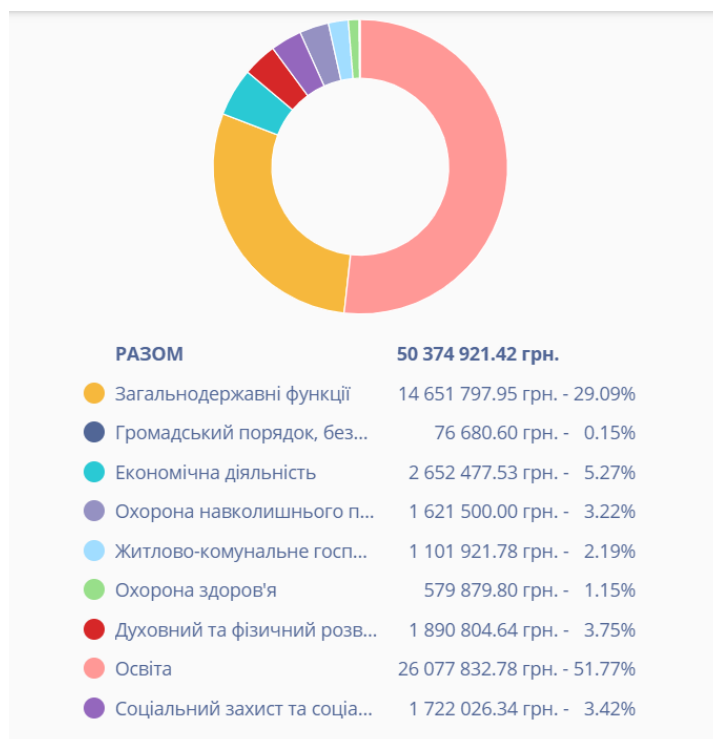
Білозірська сільська об'єднана територіальна громада

Черкаська область

Паспорт громади

Область:	Черкаська
Повна назва громади:	Білозірська об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	9178
Тип громади (місто, село, поселення):	Сільська
Повна поштова адреса муніципалітету:	19635, Черкаська обл., Черкаський р-н, с. Білозір'я, вул. Незалежності, буд.168
Номер телефону:	(0472) 30-04-00
E-mail:	bilozir_rada@ukr.net
Офіційний вебсайт:	bilozirska.gromada.org.ua
Голова громади (П.І.Б.):	Мицук Володимир Павлович
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Відділ освіти, культури, туризму, молоді, спорту виконавчого комітету Білозірської сільської ради Черкаського району Черкаської області
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Наталія Валантирець

Розподіл видатків із бюджету Білозірської ОТГ

Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

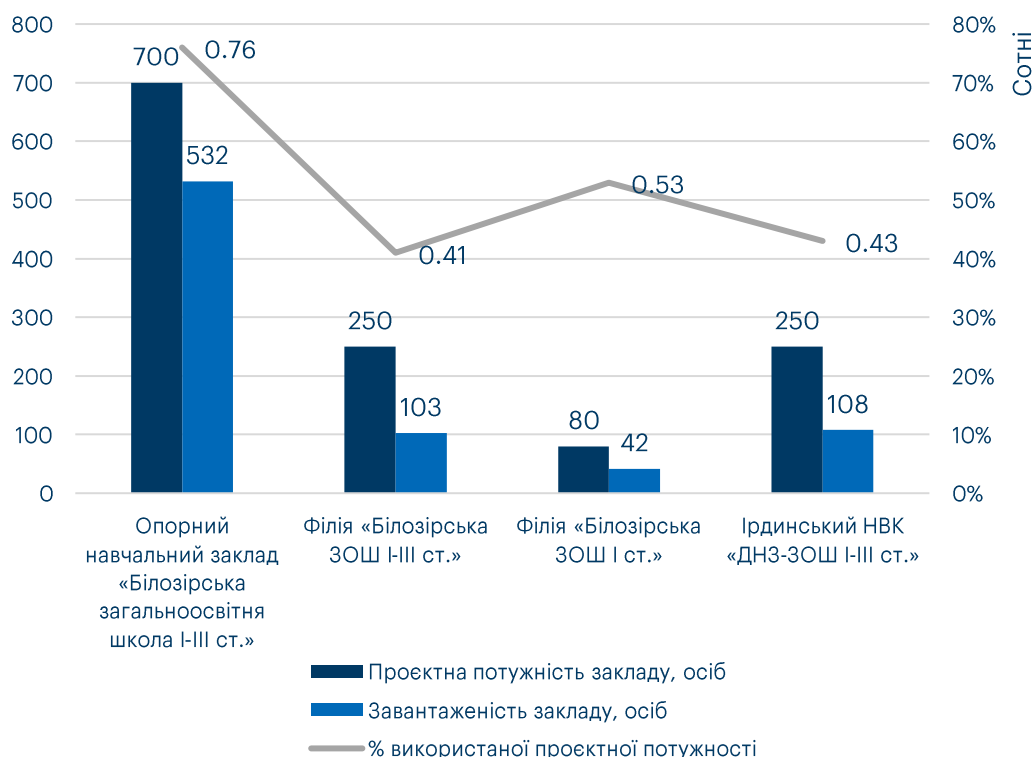
Інформація про освітню мережу

Білозірська об'єднана територіальна громада в комунальній власності має два заклади загальної середньої освіти: Ірдинський навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад-загальноосвітня школа I-III ступенів» та опорний навчальний заклад «Білозірська загальноосвітня школа I-III ступенів» із двома філіями: Філія «Білозірська ЗОШ I ст.» та Філія «Білозірська ЗОШ I-II ст.».

Усі заклади освіти громади об'єднані у єдиний Білозірський шкільний освітній округ.

Станом на 2019 р. жодна зі шкіл не використовує своєї проектної потужності повністю. Найкращим цей показник є в опорному навчальному закладі, де використовують 76% проектної потужності, в усіх інших закладах – близько 50%.

Проектна потужність шкіл

Наповнюваність класів недостатня, у середньому за 2019 р. становила 16 учнів. Найменша кількість здобувачів освіти на одного педагогічного працівника – в Ірдинському НВК, де на 108 учнів загалом 23 педагогічні працівники, а також в одній із філій опорного закладу. В Опорному навчальному закладі «Білозірська ЗОШ I-III ст.» це співвідношення становить приблизно 12 дітей на одного педагогічного працівника.

У більшості ЗЗСО відсоток педагогів передпенсійного та пенсійного віку (55 років і більше) серед вчителів, які викладають окремі предмети, не перевищує 25%. У Філії «Білозірська ЗОШ I ст.» вік вчителів, які викладають окремі предмети, не перевищує 40 років. У Білозірській ЗОШ I-II ст. вік більше ніж половини вчителів, які викладають окремі предмети, становить 30 або менше років.

Кількість здобувачів освіти на одну штатну одиницю ЗЗСО Білозірської ОТГ

Назва навчального закладу	Кількість учнів	Кількість пед. працівників (загалом)	Кількість здобувачів освіти на 1 пед. працівника
Філія «Білозірська ЗОШ I ст.»	42	8	5
Опорний НЗ «Білозірська ЗОШ I-III ст.»	532	46	12
Ірдинський НВК «ДНЗ-ЗОШ I-III ст.»	108	23	5
Філія «Білозірська ЗОШ I-II ст.»	103	14	7

Опис кейсу

Білозірська ОТГ була однією з перших об'єднаних територіальних громад, які утворилися з початком реформи децентралізації. У 2016 році розпочалась активна розбудова спроможної шкільної мережі, створено освітній округ та опорний навчальний заклад із двома філіями, в одній із них понижено ступінь до першого. Ці заходи дали змогу ефективно планувати витрати та поступово модернізувати матеріально-технічну базу, поліпшити енергоефективність закладів освіти, проводити поточні та капітальні роботи тощо.

У червні 2018 року Білозірська громада долучилася до Ініціативи ЮНІСЕФ «Громада, дружня до дітей та молоді». Однією з цілей реалізації Ініціативи є участь молоді громади в прийнятті рішень, тому велика увага приділяється залученню молоді до вирішення освітніх питань і питань розвитку громади загалом. Однак з'ясувалося, що не завжди легко й успішно молодь громади долучається до запропонованих ініціатив і пропонує власні.

Тож виникла потреба в налагодженні ефективної комунікації та партнерських стосунків між усіма учасниками освітньої діяльності.

Із цією метою було організовано низку заходів для активізації залучення молоді громади до прийняття рішень. Під час стратегічної сесії, проведеної в межах проекту «Розвиток спроможних освітніх мереж», що реалізовувався Київською школою економіки за підтримки Програми «U-LEAD з Європою», було продовжено комунікацію між шкільною молоддю та іншими учасниками освітнього процесу та виявлено декілька проблемних питань (серед них, зокрема, пошук спеціаліста для зайняття вакансії по роботі з молоддю в Ірдинському БК), над якими ще треба працювати. Після стратегічної сесії всі учасники висловили готовність долучатися до спільних заходів і розв'язання проблемних питань.

Разом зі шкільною молоддю та іншими учасниками освітнього процесу проведено низку зустрічей на різних рівнях (шкільний, виконавчий комітет) і спільно розроблено проект плану заходів на 2020 рік.

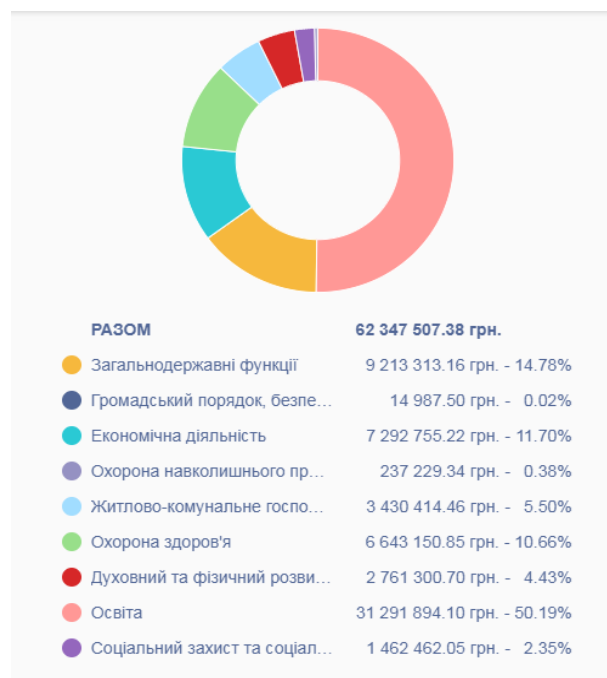
Великобілозерська сільська об'єднана територіальна громада

Запорізька область

Паспорт громади

Область:	Запорізька
Повна назва громади:	Великобілозерська сільська об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	7879
Тип громади (місто, село, поселення):	Сільська
Загальна кількість поселень (якщо доречно):	Кількість рад, що об'єдналися: 5 У складі громади: 8 сіл
Повна поштова адреса муніципалітету:	Запорізька обл., Великобілозерський р-н, с. Велика Білозерка (частина 1 села), вул. Центральна, буд. 125
Номер телефону:	06156-20350
E-mail:	belsrada@gmail.com
Офіційний вебсайт:	Velika-bilozerka.rada.org.ua
Голова громади (П.І.Б.):	Батрак Ігор Іванович
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Виконавчий комітет Великобілозерської сільської ради
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Дуденко (Калиновська) Вікторія Анатоліївна, перший заступник сільського голови

Розподіл видатків бюджету Великобілозерської ОТГ

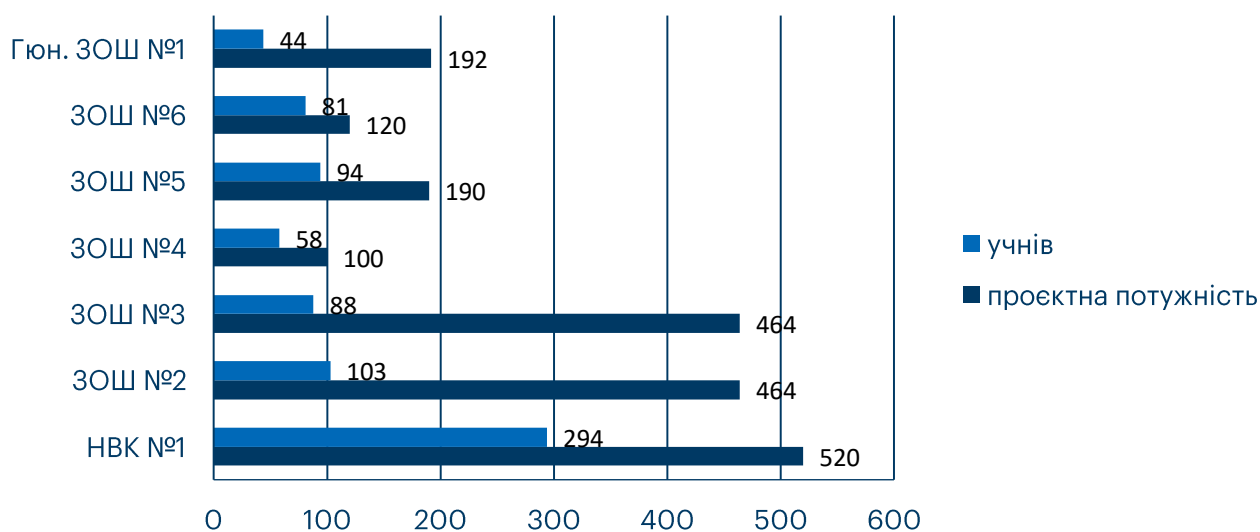

Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

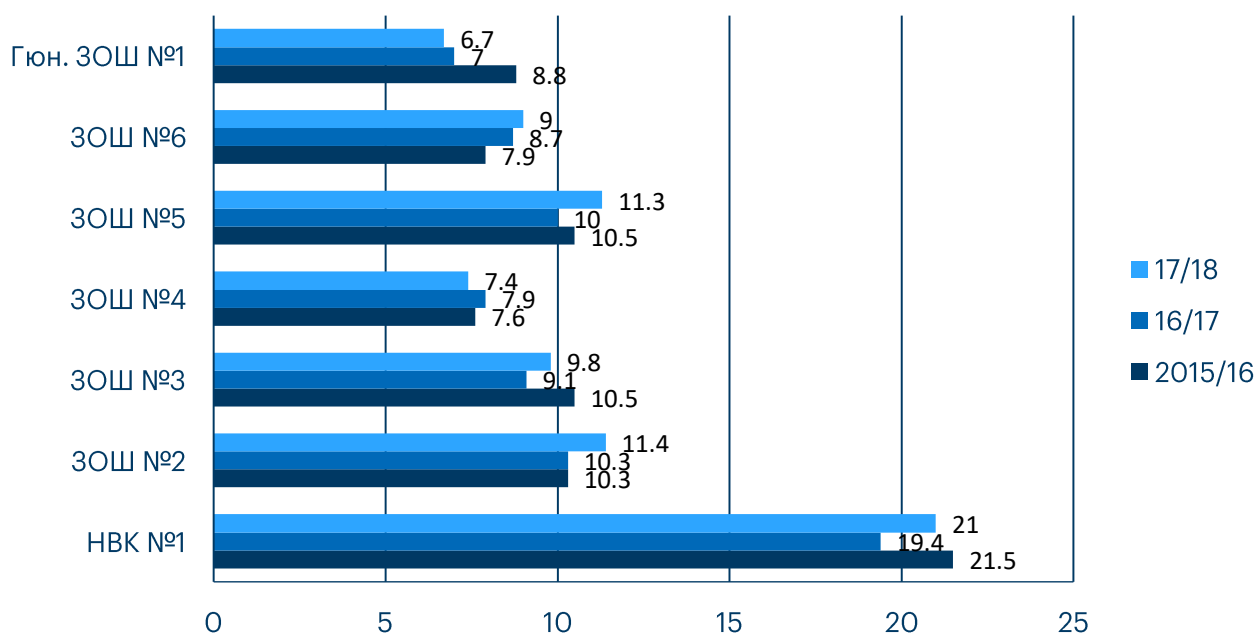
Інформація про освітню мережу

Проектна потужність шкіл Великобілозерської ОТГ передбачає 2050 учнів.

Навчаються – 762 учні, це становить 37%.

Наповнюваність класів 2015\16 – 11,9; 2016\17 – 11,2; 2017\2018 – 12,3; по Україні – 17,8; Запорізька область – 19.

Опис кейсу

У Великобілозерській ОТГ діяв Великобілозерський НБК №1 та чотири малокомплектні школи. У Великобілозерському НБК №1 навчалося майже 300 дітей, в інших школах – від 50 до 90 дітей.

Малі школи не були укомплектовані вчителями з кількох предметів. Зокрема, вчителів хімії не було в 3-х школах, історії, фізики, географії, біології, англійської мови – у 2-х школах. Якщо більшу частину

предметів, де вчителі відсутні, викладали вчителі з інших предметів, з англійською мовою склалася критична ситуація. Діти 2-х шкіл не вивчали її взагалі.

Наявність вчителів, які викладають окремі предмети (за інформацією статистичної форми N83-РВК у 2018 р.)

	Гюнівська ЗОШ №1	Великобілозерська ЗОШ №2	Великобілозерська ЗОШ I II ступенів №5	Великобілозерська ЗОШ №3
Усього	7	9	10	14
Українська мова	2	2	2	2
Історія			1	1
Фізика		1		1
Математика	1	1	1	1
Хімія	1			
Географія	1		1	
Біологія		1		1
Англійська мова		1	1	

Щоб вирішити цю проблему, громада вирішила створити опорну школу на базі Великобілозерського НВК №1 та перетворити інші малокомплектні школи на філії.

Це було потрібно для того, щоб дати громаді більше гнучкості в організації навчального процесу та фінансуванні цих закладів. Дітей старших класів перевели до опорної школи, щоб вони могли краще підготуватися до ЗНО. Для дітей середніх класів із філії така організація потенційно дає можливість проводити уроки з тих предметів, де немає вчителя, на базі опорної школи або інших філій. Таке рішення забезпечило більш гнучкі можливості і в організації позашкільного життя дітей, гуртків та спортивних секцій.

Уже за підсумками 2019 року в учнів покращилися результати навчання: за підсумками ЗНО, ОТГ піднялася з 53-го на 41-ше місце в області. Зросла участь дітей у творчих конкурсах, МАН тощо.

Щоб реалізувати це рішення, адміністрація ОТГ повинна була багато працювати з дітьми, батьками та вчителями. Деякі батьки та діти побоювалися, що до дітей гірше ставитимуться в опорній школі. Окремі вчителі та директори шкіл не погоджувалися зі зміною умов роботи. Щоб мінімізувати ці ризики, адміністрація ОТГ проводила зустрічі з дітьми, батьками та вчителями. Зустрічалися окремо з різними групами та збирали їх разом на стратегічну сесію. Якісна комунікація дала можливість врегулювати багато питань, які спершу здавалися гострими.

Деяких ризиків так і не вдалося уникнути. Окремі батьки зверталися з позовом до суду щодо скасування відповідних рішень Ради ОТГ. Проте адміністрації ОТГ вдалося відстояти правоту своїх рішень.

Вишнівська сільська об'єднана територіальна громада

Волинська область

Паспорт громади

Область:	Волинська
Повна назва громади:	Вишнівська сільська об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	7090
Тип громади (місто, село, поселення):	Сільська
Загальна кількість поселень (якщо доречно):	19 сіл
Повна поштова адреса муніципалітету:	44351, Волинська обл., Любомльський р-н, с. Вишнів, вул. Незалежності, буд. 80А
Номер телефону:	03377-32342
E-mail:	vyshniv.lbm@gmail.com
Офіційний вебсайт:	vyshniv-rada.gov.ua
Голова громади (П.І.Б.):	Сущик Віктор Степанович
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Гуманітарний відділ Вишнівської сільської ради
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Стрільчук Василь Іванович

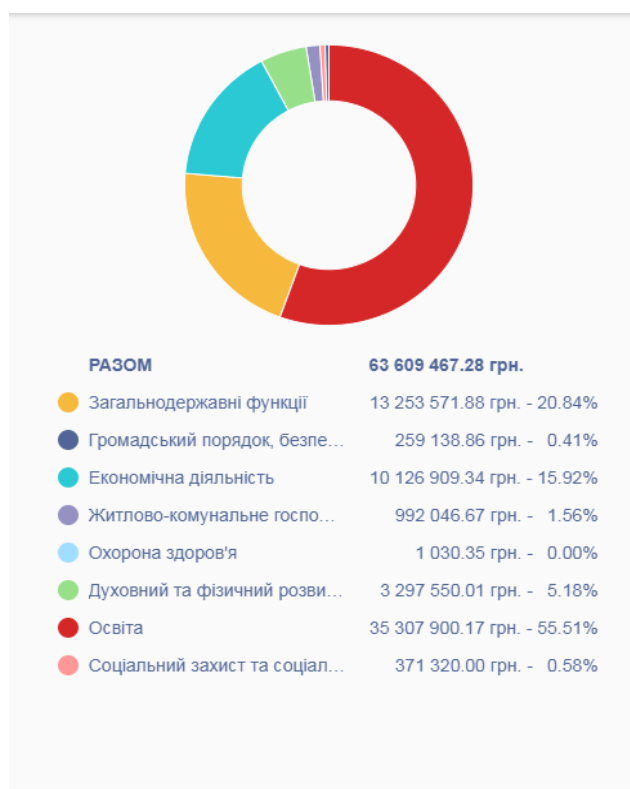
Вишнівська сільська об'єднана територіальна громада об'єдналася 30 квітня 2017 року.

Її площа становить 455.3 км², а кількість населення на 1 січня 2019 р. – 7403 мешканці. У громаді живуть 487 дітей дошкільного віку та 935 – шкільного. До громади входять 19 сіл, що утворюють 7 старостинських округів.

Доходи бюджету громади в 2018 році становили 68 837 411.12 грн, а видатки – 69 593 311.62 грн, із них на освіту було витрачено 33 953 202.88 грн, або 49%, переважно на середню освіту.

На 2019 рік дохідну частину бюджету громади заплановано в обсязі 73 314 565.00 грн, видаткову – 85 192 793.00 грн, із них на освіту 35 307 900.17 грн (55.51%).

Розподіл видатків бюджету Вишнівської громади

Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

Громада розташована поблизу польського та білоруського кордонів, її територією проходить траса до пункту пропуску «Ягодин» на українсько-польському кордоні. Тож на території громади працюють кілька автозаправних станцій і закладів громадського харчування із відпочинковими зонами, всі вони сплачують податки до бюджету громади.

Інформація про освітню мережу

Освітня мережа Вишнівської ОТГ об'єднує 9 загальноосвітніх шкіл і 7 дитячих садків і груп.

На початок 2019/2020 навчального року в школах громади навчалися 986 учнів. Найбільша школа, Вишнівський НВК, налічує 234 учні. Ще 4 школи I–III ступенів нараховують від 166 до 104 учнів. Три школи I–II ступенів мають 26, 80 та 92 учні, і єдина школа I ступеня навчає 18 учнів.

Середня наповнюваність класів у громаді становить 12,7 дітей, що відповідає розрахунковій за формулою розподілу освітньої субвенції. Однак у чотирьох школах громади наповнюваність становить менше ніж 10 дітей на клас. Вартість навчання 1 учня варіюється від 27,3 до 48,4 тис. грн на рік, середній показник по громаді – 29 тисяч на рік. Кількість учнів, що припадає на одну вчительську ставку, – від 3,2 до 11,6.

Опис кейсу

Як і більшість сільських територій країни, Вишнівська ОТГ успадкувала шкільну мережу, яка наразі не є спроможною. Попри значні зусилля, яких освітяни та місцева влада докладають для розвитку освіти, більшість шкіл громади не можуть забезпечити найкращих умов для навчання учнів і надати додаткову підтримку, що необхідна учням із несприятливого соціального-економічного середовища, яких у сільській місцевості багато. І хоч громада витрачає на загальноосвітні школи приблизно половину свого бюджету, освітнє середовище в школах громади наразі не є цілком безпечним і комфортним, навчальне обладнання, потрібне для дотримання Державного стандарту, переважно застаріле або відсутнє, учні в школах не мають доступу до інтернету. Проблемою є також відсутність у частині шкіл громади вчителів з окремих предметів – їх заміняють педагоги без відповідної підготовки.

15 учнів навчаються індивідуально не за станом здоров'я, тобто мають на дві третини менше навчальних годин, ніж діти, які вчать у класі, і позбавлені можливостей для розвитку навичок групової роботи та взаємодії з однолітками.

Утримання нинішньої шкільної мережі потребує ресурсів, яких у держави та громади немає. Це унеможливує інвестиції в осучаснення освітнього середовища, професійний розвиток вчителів і заходи підтримки для дітей, які її потребують.

Найбільш проблемною в мережі є Висоцька школа I–II ступенів. На початок 2018–2019 навчального року там навчалися 27 учнів, 2019–2020 – 26 учнів. 4 учнів навчаються індивідуально. Оскільки школи, де навчається менше ніж 25 осіб (крім початкових), не можуть фінансуватися коштом освітньої субвенції, існував високий ризик, що за рік-два утримання цього закладу могло повністю лягти на місцевий бюджет. Зважаючи на те, що у 2018 році видатки освітньої субвенції на 1 учня становили 24,9 тис. грн на рік, громаді необхідно було б витратити приблизно 600 тис. грн зі свого бюджету на заробітні плати вчителям цієї школи.

Усвідомлюючи, що якість освіти має бути пріоритетом у прийнятті рішень щодо розвитку освіти в громаді, на початку 2019 року керівництво громади прийшло до усвідомлення потреби реорганізувати Висоцьку школу, залишивши в ній 1-4 класи. Учні 5-9 класів планується возити на навчання до найближчої школи в с. Штунь (відстань – 14 км). До цієї школи вже підвозили учнів старших класів із с. Висоцьк.

Однак батьки та вчителі Висоцької школи були категорично проти будь-яких змін. Тож перш ніж ухвалювати таке рішення, а також розробляти план змін шкільної мережі в громаді загалом, гуманітарний відділ громади вирішив провести низку консультацій зі стейкхолдерами. Мета цих заходів – з'ясувати, які пріоритети в освітян і батьків щодо розвитку освіти, яким саме вони вбачають майбутнє школи та учнів, а також зібрати інформацію щодо потенційних ризиків реорганізації мережі.

Місцева влада провела кілька зустрічей із батьками та педагогами Висоцької та інших шкіл, аби обговорити освітні потреби дітей села та перспективи розвитку школи. До участі у двох із цих зустрічей громада запросила зовнішніх експертів, щоб легітимізувати тему змін у шкільній мережі та спертися на авторитет і неупередженість експертів.

Попри те, що громада ні на час проведення зустрічей у Висоцькій школі (у липні та вересні 2019 року), ні на кінець року не мала офіційно оприлюдненого плану щодо змін в освітній мережі і не виносила жодних рішень на сесії місцевої ради або офіційні громадські обговорення, спільнота батьків Висоцької школи мала вже сформовану та практично непохитну позицію щодо майбутнього школи.

Увагу з боку місцевої влади до школи та зустрічі щодо школи сприймали як сигнал, що школу збираються закрити. Така перспектива у спільноти батьків викликала різке неприйняття. У випадку закриття чи реорганізації школи вони висловили готовність протестувати та не відпускати своїх дітей на навчання до інших закладів.

Позиція батьків - не чіпати школу, допоки там навчається бодай одна дитина, і фінансувати всі потреби закладу. Вони висловили цілковите задоволення якістю освіти у школі та не вважали, що реорганізація мережі принесе якусь користь. Натомість ризики підвезення дітей – далека відстань, погана дорога, можливість заметів, пізні повернення додому тощо – здавалися батькам надто серйозними.

Однак важливо зазначити, що з-поміж очевидно невеликої спільноти батьків найактивніше висловлювалися ті, хто водночас є вчителем у цій школі. Це дуже специфічна група стейкхолдерів, яка, по-перше, має подвійний інтерес у збереженні статус-кво школи, а по-друге, має порівняно вищий рівень освіти, а отже, вищі шанси на освіту достатньої якості для власних дітей. Статистично діти освітян мають одні з найвищих навчальних результатів, і це в умовах, коли сильний зв'язок між навчальними результатами дітей і соціально-економічним становищем родин не є загальновідомим та визнаним, може створювати ілюзію, що школа, в якій працює вчитель, цілком спроможна дати хорошу освіту – адже діти вчителів її здобувають.

Наразі гуманітарний відділ не виносив рішень щодо змін у шкільній мережі на розгляд ради ОТГ. Однак проблема залишається актуальною і з кожним роком буде дедалі гострішою.

З одного боку, місцева влада намагається зробити процес прийняття рішення щодо майбутнього шкільної мережі максимально безконфліктним та навіть інклюзивним і не бажає викликати невдоволення навіть мешканців найменших сіл. З іншого боку, у процесі обговорення вони зустрічаються зі стейкхолдерами, чий інтерес явно суперечать будь-яким змінам статусу малих шкіл – батьками учнів, які водночас є вчителями у школі, статус якої обговорюється.

У цій ситуації відкладання рішення та пошук компромісу з усіма групами стейкхолдерів може затягнутися на роки. Весь цей час ресурси громади витрачаються на надання освіти низької якості, група дітей, які навчаються індивідуально, недоотримує навчальні години, а всі подальші кроки щодо створення спроможної мережі, яких потребує громада, чекають на вирішення проблеми із Висоцькою школою, яка є своєрідним прецедентом для відносно нової громади.

Ситуація зволікання з рішенням щодо реорганізації мережі через високий ризик опору батьків є надзвичайно поширеною. Навіть ті ОТГ, де влада усвідомлює необхідність розвитку шкільної мережі, утримуються від змін через побоювання ухвалювати непопулярні рішення. Така ситуація є одним екстремумом, тоді як на іншому кінці спектра – закриття або пониження ступеня шкіл без

попереднього обговорення мешканцями, ретельної підготовки, мінімізації ризиків та артикуляції видимих і важливих для стейкхолдерів переваг, порівняно зі станом до реорганізації.

Ситуація у Вишнівській ОТГ є прикладом, коли прагнення до консенсусу не є конструктивним, адже в деяких ситуаціях консенсус неможливий, оскільки інтереси окремих стейкхолдерів суперечать суспільному благу. У таких ситуаціях важливо сфокусувати суспільну увагу на перевагах, які принесуть зміни, для більшості громади і насамперед для найважливішої групи стейкхолдерів – учнів.

Жидичинська об'єднана територіальна громада

Волинська область

Паспорт громади

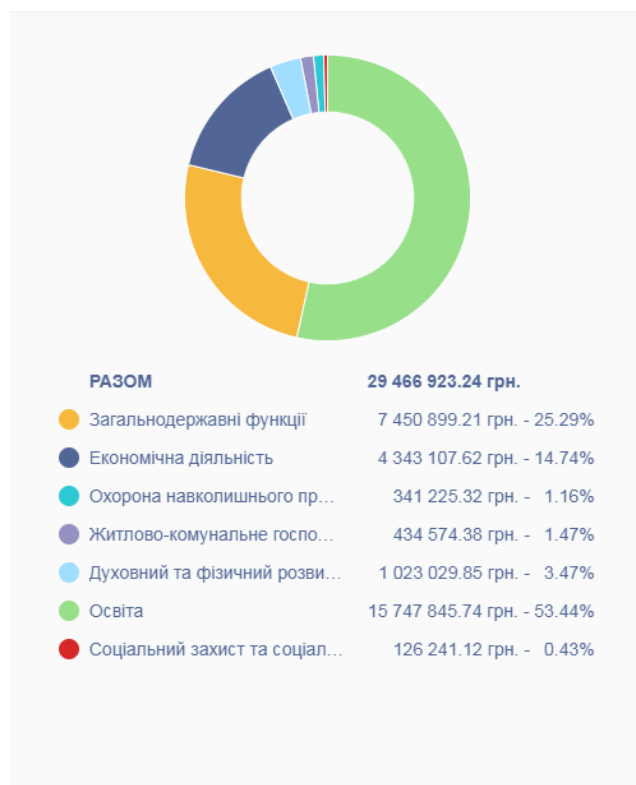
Область:	Волинська
Повна назва громади:	Жидичинська сільська об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	4647
Тип громади (місто, село, поселення):	Село
Загальна кількість поселень (якщо доречно):	6
Повна поштова адреса муніципалітету:	45240, Волинська обл., Ківерцівський р-н, с. Жидичин, вул. Данила Галицького, 12
Номер телефону:	+38 (03365) 9-76-00
E-mail:	silka-rada@ukr.net
Офіційний вебсайт:	www.gromada.gov.ua
Голова громади (П.І.Б.):	Матвіюк Галина Валентинівна
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Гуманітарний відділ
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Штатна Наталія Сергіївна, начальник Тетяна Неділько, спеціаліст

Жидичинська ОТГ, Ківерцівський район Волинської області, утворена 29 жовтня 2017 року. До Жидичинської ОТГ входять села Жидичинської сільської ради – Жидичин, Кульчин і Липляни та Озерцівської сільської ради – Озерце, Клепачів, Небіжка.

Населення громади становить 4647 осіб станом на 01 січня 2019 року та 3877 осіб станом на 29 жовтня 2017 (на момент об'єднання).

Площа об'єднаної територіальної громади: 79.33 км кв.

Розподіл видатків бюджету Жидичинської громади

Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

Інформація про освітню мережу

У Жидичинській ОТГ розташовано чотири освітні заклади – Опорний заклад загальної середньої освіти «Жидичинський ліцей», Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I–II ступенів – дошкільний навчальний заклад» с.Клепачів, дві загальноосвітні школи I ступеня – в селі Клепачів і в селі Озерці.

Зібрані дані про наповненість шкіл, педагогічний склад, учнів, їхню успішність під час складання зовнішнього незалежного оцінювання, інформаційно-комп'ютерні технології дають можливість проаналізувати спроможність освітньої мережі Жидичинської ОТГ

Педагогічний склад шкіл Жидичинської ОТГ

Школи	Кількість учнів (станом на 10.2018)	Кількість педагогічних працівників	Кількість непедагогічних працівників	Є психолог	Середній розмір класу (станом на 10.2018)	% наповненості, відповідно до проектної потужності	Вартість навчання 1 учня
Опорний заклад загальної середньої освіти «Жидичинський ліцей»	416	40 (з них: 36 вчителів, 1 вихователь, 1 асистент, 1 психолог, 1 бібліотекар)	25 (з них: 22+3 сезонні)	Так	42,5	70,5 (2018/19 н.р.)	20 891
Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І–ІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» с.Клепачів	46	15	11	Ні	5,25		40 157
Загальноосвітня школа І ступеня с.Кульчин	43	6	2	Ні	10,75		17 989
Загальноосвітня школа І ступеня с.Озерце	16	5 (2 сумісники)	1	Ні	4		35 729

Наповнюваність класів

Школи	Класи	
	Немає класів менше 10 учнів	
Опорний заклад загальної середньої освіти «Жидичинський ліцей»	немає	10 клас налічує 7 учнів
Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І–ІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» с.Клепачів	немає	Жоден клас не має 10 учнів
Загальноосвітня школа І ступеня с.Кульчин	немає	2 класи з двох не мають 10 учнів
Загальноосвітня школа І ступеня с.Озерце	немає	Жоден клас не має 10 учнів

Освітні результати

Результати зовнішнього незалежного оцінювання з української мови, історії України, математики та біології (англійська мова не входить до аналізу, оскільки жоден учень в Опорному закладі загальної середньої освіти «Жидичинський ліцей» не вибрав цього предмету для складання ЗНО, через відсутність цих даних неможливо здійснити порівняння) у Волинській області, Ківерцівському районі, до якого належить Жидичинська ОТГ, і в самій Жидичинській ОТГ.

Українська мова (2019)			
	Волинська область	Ківерцівський район	Опорний заклад загальної середньої освіти «Жидичинський ліцей»
Максимум	200	196	190
Мінімум	100	136,6	106
Середнє	143	100	143,8

Історія України (2019)			
	Волинська область	Ківерцівський район	Опорний заклад загальної середньої освіти «Жидичинський ліцей»
Максимум	200	195,5	172
Мінімум	100	100	112
Середнє	136	133,5	141,5

Математика (2019)			
	Волинська область	Ківерцівський район	Опорний заклад загальної середньої освіти «Жидичинський ліцей»
Максимум	200	191	168
Мінімум	100	100	104
Середнє	142,1	137,1	135,8

Біологія (2019)			
	Волинська область	Ківерцівський район	Опорний заклад загальної середньої освіти «Жидичинський ліцей»
Максимум	200	191	142
Мінімум	100	100	128

У Жидичинській ОТГ кожна школа має класи з кількістю учнів менше як 10. Найкраща матеріально-технічна база – в опорному закладі і в навчально-виховному комплексі, проте в останньому найбільші витрати на одного учня і перевищують 40 тисяч гривень. Сама школа в селі Клепачів розміщена у великому приміщенні. Тут також є дитсадок, спортзал, їдальня. Крім того, ситуацію ускладнює те, що вчителі та батьки проти закриття.

За кількістю витрат на одного учня і кількістю учнів, які навчаються, в найскладнішій ситуації опинилася школа в с. Озерце. У 2019 році за рішенням Жидичинської сільської ради її закрили.

Опис кейсу

Станом на липень 2019 року Загальноосвітня школа I ступеня с. Озерце, згідно з рішенням Жидичинської сільської ради, ліквідована у зв'язку з малою кількістю учнів, відсутністю першого класу, гарячого харчування та спортзалу, наявністю двох класних кімнат.

У 2018 році постало питання закриття школи. Першою на її захист стала староста с. Озерце, яка до утворення ОТГ працювала головою Озерцівської сільської ради та користується авторитетом у громаді. Втім, частина дітей з с. Озерце, зокрема з родини старости, навчається в Опорному закладі в с. Жидичин. Сільська рада пішла назустріч і вирішила залишити школу на 2018-2019 навчальний рік у вигляді експерименту та вийшла в підсумку на результат 5 вчителів і 10 учнів. Після цього сільська рада зустрічалася з вчителями, батьками, пояснювала, чим зумовлена вартість навчання учнів і відсутність можливостей покращити матеріальну базу.

На базі шкільного приміщення в с. Озерце місцевий депутат, підприємець, організував центр дозвілля, у якому займаються більше ніж 40 дітей віком до 10 років, що значно перевищує чисельність дітей, які ходили до місцевої школи.

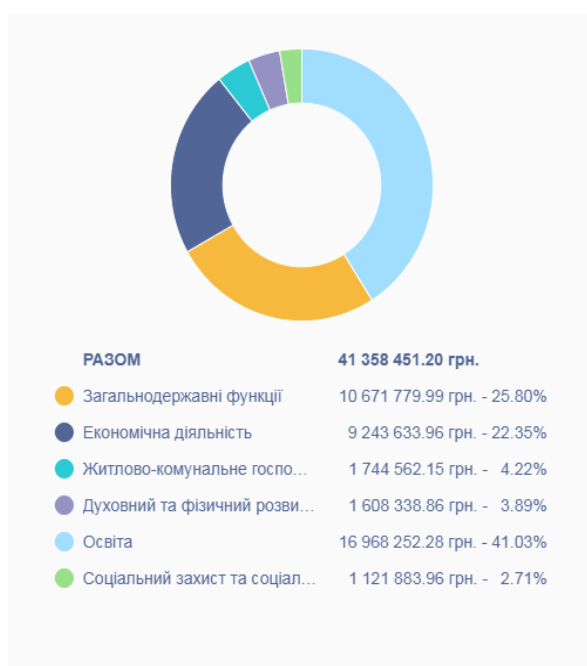
Іванівська сільська об'єднана територіальна громада

Чернігівська область

Паспорт громади

Область:	Чернігівська
Повна назва громади:	Іванівська сільська об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	5478
Тип громади (місто, село, поселення):	Село
Загальна кількість поселень (якщо доречно):	Іванівка, Красне, Ладинка, Слобода, Количівка, Золотинка, Скорінець, Буди, Вікторівка, Драчівщина, Друцьке, Ягідне
Повна поштова адреса муніципалітету:	15562, Чернігівська обл., Чернігівський р-н, с. Іванівка, вул. Дружби, буд. 33Б
Номер телефону:	0462-696342
E-mail:	mail@ivanivska-silska-rada.gov.ua
Офіційний вебсайт:	https://iotg.gov.ua/structure/
Голова громади (П.І.Б.):	Гарус Сергій Іванович
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Відділ освіти, культури, туризму, сім'ї, молоді та спорту.
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Дорошенко Ольга Григорівна – з листопада 2019 р. Герасименко Світлана Анатоліївна – в.о. начальниці з серпня по жовтень 2019 р. Колесник Оксана Петрівна – до серпня 2019 р.

Розподіл видатків бюджету Іванівської громади

Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

Іванівська об'єднана територіальна громада Чернігівського району Чернігівської області утворена 18 грудня 2016 року.

До Іванівської ОТГ входять громади села Буди Будинської сільської ради, сіл Іванівка, Ягідне, Количівка – Іванівської сільської ради, Скорінець, Золотинка, Красне – Краснянської сільської ради, Ладинка, Друцьке – Ладинської сільської ради, Слобода, Вікторівка, Драчівщина – Слобідської сільської ради.

Інформація про освітню мережу

У громаді є два опорні заклади – Опорний заклад «Количівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів з двома філіями (Краснянська філія опорного закладу «Количівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів і Ягіднянська філія опорного закладу «Количівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів) та Опорний заклад «Іванівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів з однією філією (Ладинська філія імені героїв Пінської військової флотилії опорного закладу «Іванівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів)

Зібрані дані про наповненість шкіл, педагогічний склад, учнів, їхню успішність під час складання зовнішнього незалежного оцінювання, інформаційно-комп'ютерні технології дають можливість проаналізувати спроможність освітньої мережі Іванівської ОТГ.

Педагогічний склад

Школи	Вчителі					
	Усі вчителі викладають предмети, з яких мають фахову підготовку	Не менше ніж 20% вчителів молодші 30 років	Не більше ніж 50% вчителів старші 60 років	Не менше ніж 30% вчителів вищої категорії	Є психолог	Усі вчителі пройшли навчання для роботи з дітьми з ООП
Опорний заклад «Количівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів	Ні	Ні (1 вчитель)	2 вчителі (7%)	7 вчителів (20%)	Так	Ні
Краснянська філія опорного закладу «Количівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів	Ні	Так (3 вчителі)	1 вчитель (7%)	1 вчитель (7%)	Ні	Ні
Ягіднянська філія опорного закладу «Количівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів	Ні	Ні (1 вчитель)	0%	2 вчителі (22%)	Ні	Ні
Опорний заклад «Іванівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів	Ні	Ні (4 вчителі)	7 вчителів (30%)	10 вчителів (43%)	Так	Ні

Школи	Вчителі					
	Усі вчителі викладають предмети, з яких мають фахову підготовку	Не менше ніж 20% вчителів молодші 30 років	Не більше ніж 50% вчителів старші 60 років	Не менше ніж 30% вчителів вищої категорії	Є психолог	Усі вчителі пройшли навчання для роботи з дітьми з ООП
Ладинська філія імені героїв Пінської військової флотилії опорного закладу «Іванівська загальноосвітня школа I–III ступенів	Ні	Ні (1 вчитель)	1 вчитель (3 %)	2 вчителі (18%)	Ні	Ні

Наповнюваність класів

Школи	Класи		
	Немає класів менше 10 учнів		Немає учнів на індивідуальному навчанні
Опорний заклад «Количівська загальноосвітня школа I–III ступенів	Ні	4 класи	Так
Краснянська філія опорного закладу «Количівська загальноосвітня школа I–III ступенів	Ні	Усі класи	Ні
Ягіднянська філія опорного закладу «Количівська загальноосвітня школа I–III ступенів	Ні	Усі класи	Ні
Опорний заклад «Іванівська загальноосвітня школа I–III ступенів	Ні	3 класи	Так
Ладинська філія імені героїв Пінської військової флотилії опорного закладу «Іванівська загальноосвітня школа I–III ступенів	Ні	Усі класи	Ні

У кожній зі шкіл громади є класи з наповненістю менше ніж 10 учнів. У всіх трьох філіях у всіх класах навчається менше ніж 10 учнів і в цих школах є учні, які на індивідуальному навчанні не за станом здоров'я, в опорних школах таких учнів на індивідуальному навчанні не за станом здоров'я немає.

Опорні школи мають найбільшу кількість дітей, яких підвозять на навчання. Однак два шкільні автобуси є тільки в одній опорній школі – Іванівській.

Порівняння результатів ЗНО в Чернігівській області, Чернігівському районі та в опорних закладах Іванівської ОТГ

Українська мова (2019)				
	Чернігівська область	Чернігівський район	Опорний заклад «Іванівська загальноосвітня школа I-III ступенів»	Опорний заклад «Количівська загальноосвітня школа I-III ступенів»
Максимум	199,5	196	138	183
Мінімум	143,6	100	106	104
Середнє	100	138	121,2	137,3

Історія України (2019)				
	Чернігівська область	Чернігівський район	Опорний заклад «Іванівська загальноосвітня школа I-III ступенів»	Опорний заклад «Количівська загальноосвітня школа I-III ступенів»
Максимум	198,5	181	135	145
Мінімум	100	100	102,0	107
Середнє	136,5	132,6	118,7	126,2

Математика (2019)				
	Чернігівська область	Чернігівський район	Опорний заклад «Іванівська загальноосвітня школа I-III ступенів»	Опорний заклад «Количівська загальноосвітня школа I-III ступенів»
Максимум	200	191	142	175
Мінімум	100	100	135	117
Середнє	139,9	130,1	138,5	147

Англійська мова (2019)				
	Чернігівська область	Чернігівський район	Опорний заклад «Іванівська загальноосвітня школа I-III ступенів»	Опорний заклад «Количівська загальноосвітня школа I-III ступенів»
Максимум	200	186	Не здавали	171
Мінімум	100	100	Не здавали	104
Середнє	144,5	127,6	Не здавали	128,3

Результати зовнішнього незалежного оцінювання досить низькі, в Количівській опорній школі результати дещо вищі та наближені до результатів по Чернігівському району загалом. Крім того, Количівська опорна школа – це єдина школа, з якої не переходять для продовження навчання до коледжів чи технікумів.

У школах немає обладнаних комп'ютерами робочих місць для вчителів. В опорних школах є швидкісний інтернет для всіх учасників освітнього процесу і кабінет інформатики з комп'ютерами

віком менше як 5 років. Частково кабінети обладнані проектором чи електронною дошкою, залежно від школи – від одного до шести кабінетів.

В опорних школах тільки частково забезпечені обладнанням кабінети хімії, фізики, географії. Жодна школа не має кабінету географії, забезпеченого обладнанням, згідно з Державним стандартом. Жодна школа не забезпечена електронними навчальними посібниками, зокрема й інтерактивними. У трьох школах із п'яти є спортзал із необхідним інвентарем.

У жодній школі не обладнане приміщення для безперешкодного доступу до школи дітей із порушеннями опорно-рухового апарату, в опорних школах є часткове забезпечення навчально-методичними і наочно-дидактичними посібниками та індивідуальні технічні засоби навчання для дітей з особливими освітніми потребами.

У трьох школах повністю встановлені пластикові вікна та вхідні двері, тільки у філіях Копичівської опорної школи частково встановлені пластикові вікна і двері. Також в опорних школах модернізовано систему опалення, частково модернізовано систему освітлення. У жодній школі немає утеплення зовнішніх стін, доступу до питної води в класах і в коридорі. В чотирьох із п'яти шкіл є внутрішні зручні та безпечні вбиральні та їдальня.

Опис кейсу

До участі в проєкті в Іванівській ОТГ не аналізували даних щодо освітньої мережі та не використовували їх у роботі зі школами. Відсутні розрахунки вартості навчання одного учня в кожній школі, що є одним із головних аргументів у побудові ефективної освітньої мережі та подальшого функціонування опорних шкіл та їхніх філій.

Під час проєкту з відділом освіти працювали над аналізом даних, що допомогло зрозуміти головні проблеми та виклики, перед якими постає освітня мережа. З огляду на показники наявності матеріально-технічної бази, перевага більше надається Опорному закладу «Іванівська загальноосвітня школа I–III ступенів, за результатами зовнішнього незалежного оцінювання випереджає Опорний заклад «Количівська загальноосвітня школа I–III ступенів. Тому під час роботи одним із завдань є перегляд освітньої політики в громаді, робота зі стейкхолдерами в громаді.

Зокрема, вдалося визначити, що серед проблем розвитку шкільної мережі Іванівської ОТГ можна назвати такі:

- Мала наповненість учнів і велика кількість педагогічних і непедагогічних працівників у філіях Ягіднянській і Ладинській.
- У всіх школах громади не вистачає вчителів, які викладають предмети, з яких мають фахову підготовку.
- З огляду на показники наявності шкільних автобусів, проекторів та електронних дошок, перевага більше надається Іванівській опорній школі, за результатами зовнішнього незалежного оцінювання Количівська опорна школа значно випереджає Іванівську.
- Відсутність розрахунку вартості навчання одного учня в кожній школі. Для громади з малим надходженням доходів до місцевого бюджету утримання такої кількості філій економічно

невигідне. Становище, згідно з показниками, в філіях доволі схоже, тому розрахунок вартості витрат на одного учня буде одним із суттєвих аргументів у побудові ефективної освітньої мережі.

Зважаючи на це, окреслено перші кроки для підвищення якості освіти в громаді через розвиток освітньої мережі в громаді, серед яких: обчислення витрат на навчання одного учня в кожному навчальному закладі, зменшення кількості філій в опорному закладі «Іванівська загальноосвітня школа I–III ступенів», закупівля обладнання та покращення інформаційно-комп'ютерного забезпечення в освітніх закладах громади й зокрема в Количівській опорній школі.

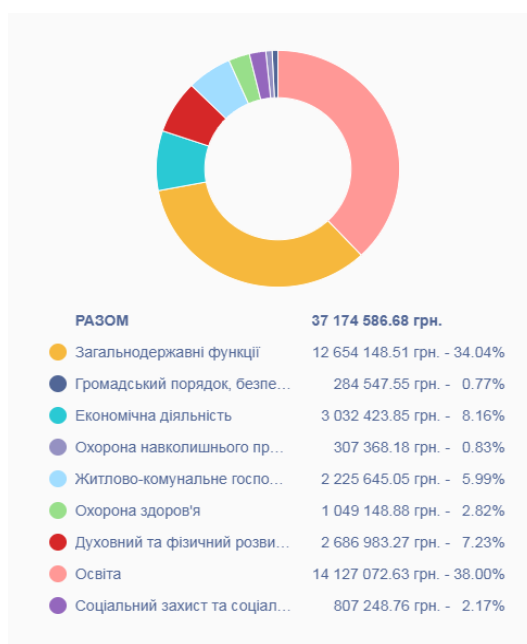

Миколаївська сільська об'єднана територіальна громада Сумського району Сумська область

Паспорт громади

Область:	Сумська
Повна назва громади:	Миколаївська сільська об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	5500
Тип громади (місто, село, поселення):	Село
Загальна кількість поселень (якщо доречно):	22
Повна поштова адреса муніципалітету:	42322, Сумська обл., Сумський р-н, с. Миколаївка, вул. Шевченка, буд. 1
Номер телефону:	0542-693630
E-mail:	osvita_mykolaivka@ukr.net
Офіційний вебсайт:	https://nikolaevka.rada.today/
Голова громади (П.І.Б.):	Самотой Сергій Володимирович
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Відділ освіти, молоді та спорту Миколаївської сільської ради
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Макшеева Наталія Сергіївна

Розподіл видатків бюджету Миколаївської ОТГ

Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

Інформація про освітню мережу

Усі вчителі в чотирьох школах викладають предмети, з яких мають фахову підготовку. В усіх школах працюють психологи, є доступ до швидкісного інтернету, спортивні зали, їдальні, які відповідають санітарним вимогам, є доступ до питної води в коридорах. У школах наявні кабінети інформатики з комп'ютерами в достатній кількості.

Із негативного – жодна школа не забезпечена повною мірою проєкторами й електронними дошками, кабінетами хімії, фізики, біології та географії, немає електронних навчальних посібників. Системи освітлення та опалення в школах не модернізовані, вбиральні облаштовані лише частково і не є досконалыми. Вчительські не обладнані комп'ютерами в достатній кількості. В кожній школі є класи з кількістю учнів менше ніж 10.

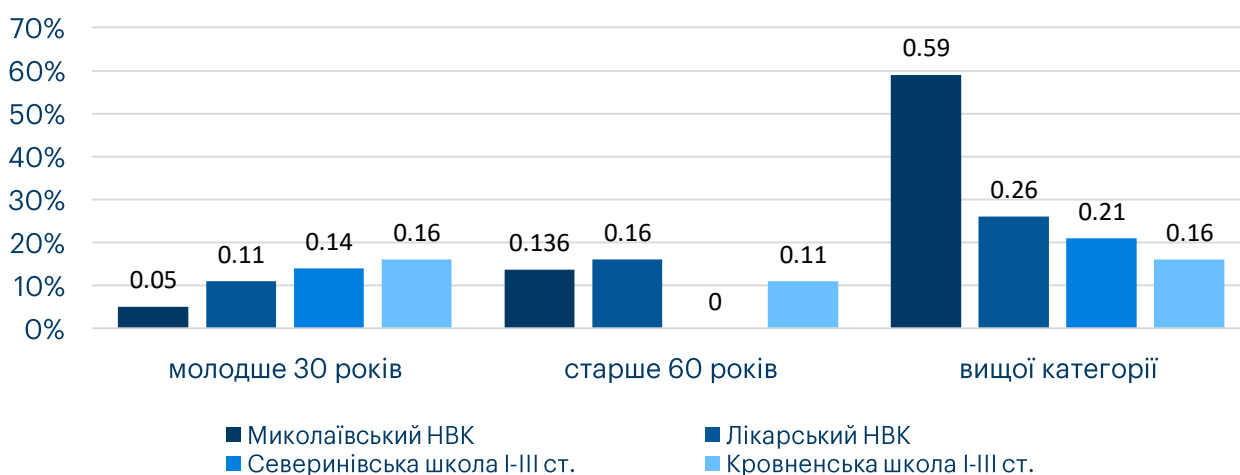
Середня наповнюваність класів низька всюди, і, відповідно до даних керівництва громади та відділу освіти, молоді та спорту, демографічна ситуація не сприяє покращенню.

Статистичні дані щодо ЗЗСО Миколаївської ОТГ (на вересень 2019 р.)

Школа	Співвідношення педагогічних працівників до учнів	Учні	Педагогічні працівники	Інші працівники	Середній розмір класу	% наповненості, відповідно до потужності	Вартість навчання учня
Миколаївський НВК	5	128	25	17	11	39	31,1
Лікарський НВК	6	109	19	13	8	26	52,1
Северинівська школа I-II	4	59	15	6	7	33	51,9
Кровненська школа I-III	5	83	18	10	8	43	немає даних
Загалом	5	379	75	46 (+16 сезонно)	9	35	42,5

Відсоток вчителів пенсійного віку в усіх школах не перевищує 20% (у Северинівській школі таких вчителів немає взагалі). Водночас кількість молодих фахівців теж невисока і не перевищує 20%.

Педагогічні працівники Миколаївської ОТГ

Інфраструктура

Усі ці школи досить віддалені одна від одної, тому питання підвезення учнів і вчителів перебуває на порядку денному.

Найпростіша ситуація з довозенням у Северинівці, що розташована на трасі й неподалік Сум (через що батьки, які працюють у Сумах, забирають дітей у міські школи).

Миколаївка та Кровне розташовані неподалік одне від одного, і значна кількість дітей із Кровного ходить до Миколаївки пішки.

Лікарське є досить віддаленим від інших населених пунктів із не найкращим станом доріг, який, попри це, «збирає» учнів з інших сусідніх населених пунктів, зокрема й з інших громад.

У Миколаївській ОТГ є чотири автобуси, всі перебувають у задовільному стані.

Северинівська та Кровненська школи мають навчально-методичні матеріали та індивідуальні технічні засоби для навчання дітей з ООП, частково забезпечені безперешкодним доступом дітей із порушеннями опорно-рухового апарату та мають вчителів, які пройшли відповідне навчання для роботи з такими дітьми.

Вартість витрат на учня зростає зі зменшенням наповнюваності шкіл:

Опис кейсу

Миколаївська об'єднана територіальна громада була створена у грудні 2016 р. Станом на 2019 р. кількість населення громади становила приблизно 5500 мешканців. Довгостроковий план відділу освіти – мати одну опорну школу та її філії, щоб забезпечити здорову конкуренцію й ефективне використання коштів, адже опорна школа дає кращу наповнюваність і потенційне зростання обсягів субвенції для вкладання коштів у розвиток, а не на підтримку статус-кво.

Миколаївський НВК є найкраще підготовленим для побудови на його базі опорної школи. З погляду матеріально-технічного забезпечення, наявності вчителів і результатів ЗНО, порівняно з іншими, цей заклад найпотужніший. Подібне рішення може супроводжуватися проблемною реакцією з боку місцевих мешканців.

Важливо, що існування малокомплектних класів є проблемним не лише і не стільки через високу вартість учня, а й через нижчу якість освіти в таких класах, адже вчителі схильні працювати менш інтенсивно, класи погано забезпечені, активність учнів низька і позакласна робота організована

слабко. Натомість, в умовах опорного закладу, в більшій групі, учні зможуть засвоювати навички командної роботи та чесної конкуренції, і саме навчання для них буде проходити цікавіше.

Для заохочення учнів та їхніх батьків до підтримки утворення опорного закладу передбачене проведення спільних заходів у Миколаївському НВК, на базі якого планується створення такої школи, аби учасники навчального процесу могли побачити умови в опорному закладі.

Щоб продемонструвати учням та їхнім батькам, наскільки цікавішим може бути навчання у великих школах, було розроблено план спортивних і культурних заходів на базі Миколаївського НВК, на які запрошували учнів та учениць із Лікарської та Северинівської шкіл.

Протягом січня–грудня 2019 р. на базі Миколаївського НВК відбулося 7 спільних заходів для дітей та молоді, в яких взяли участь учні Лікарського НВК і Северинівської школи:

- Благодійний ярмарок (січень) – 140 учнів, із них 30 учнів із Лікарського НВК, 20 – із Северинівської школи.
- Заходи до Дня Європи (травень) – 140 учнів, із них 30 учнів із Лікарського НВК, 20 – із Северинівської школи.
- День захисту дітей (червень) – 145 учнів, із них 50 учнів з Лікарського НВК, 40 – із Северинівської школи.
- Спільне спортивне свято до Дня туризму (жовтень) – 83 учні, із них 28 учнів із Лікарського НВК, 25 – із Северинівської школи.
- Товариські змагання з футболу до Дня українського козацтва (жовтень) – 75 учасників, із них 15 учнів із Лікарського НВК, 15 – із Северинівської школи.
- Театральні дні (жовтень) – 145 учнів, із них 30 учнів з Лікарського НВК, 25 – із Северинівської школи.
- Чемпіонат із волейболу серед чоловічих команд (грудень) – 30 представників молоді з населених пунктів Миколаївської сільської ради.

Практика у перспективі дасть змогу реалізувати зрізання ступеня в Северинівській школі та закриття Кровненської школи, що, окрім покращення якості освіти, допоможе зекономити кошти на утримання приміщень, підвищити наповнюваність класів і допоможе збільшити отримувану субвенцію.

Винесений урок – сприйняття учнями навчання в більших школах загалом позитивне, що потенційно позитивно впливатиме на забезпечення якості освіти в громаді.

Оцінки витрат відсутні, але основна стаття витрат – забезпечення шкільних автобусів для перевезення дітей та батьків і проведення ознайомчих візитів та спільних заходів у Миколаївському НВК. Серед нефінансових ресурсів насамперед варто назвати час і зусилля, докладені вчителями та працівниками органу управління освіти до проведення заходів на базі Миколаївського НВК.

Михайло-Коцюбинська сільська об'єднана територіальна громада

Чернігівська область

Паспорт громади

Область:	Чернігівська
Повна назва громади:	Михайло-Коцюбинська селищна об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	11 593
Тип громади (місто, село, поселення):	Селищна
Загальна кількість поселень (якщо доречно):	35 населених пунктів
Повна поштова адреса муніципалітету:	15552, Чернігівська обл., Чернігівський р-н, смт Михайло-Коцюбинське, вул. Шевченка, буд. 50
Номер телефону:	(0462) 68-15-50, 68-14-41
E-mail:	
Офіційний вебсайт:	mkocubynska-gromada.gov.ua
Голова громади (П.І.Б.):	Ворох Ніна Володимирівна (виконувачка обов'язки)
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Відділ освіти, молоді, спорту, культури і туризму Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Маслова Олена, спеціалістка відділу освіти, молоді, спорту, культури і туризму Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області

Михайло-Коцюбинська ОТГ об'єдналася 18 грудня 2016 року. На площі 654.32 км² мешкають 11 593 особи. До складу громади увійшли 11 сільських рад, а це 35 населених пунктів, значна кількість яких є дуже малими. 2905 осіб мешкають у Михайло-Коцюбинському – селищі міського типу, яке є центром громади.

Дохідна частина бюджету Михайло-Коцюбинської ОТГ у 2019 запланована в розмірі 73 314 565.00 грн, видаткова – 70 381 527.65 грн. 2018 року дохід громади становив 60 459 345.19 грн, а витрачено було 62 653 213.41 грн. Значну частину цих коштів становлять видатки на освіту. 2018 року ця сфера коштувала громаді 28 620 169.12 грн, або 45.68% видатків місцевого бюджету. Водночас обсяг освітньої субвенції – 14.617 млн. За три квартали 2019 року на освіту витратили 27 171 521.11 грн, або 49.38% усіх видатків.

Розподіл видатків бюджету Михайло-Коцюбинської громади

Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

Михайло-Коцюбинська ОТГ знаходиться за 18 км від м. Чернігів. Через її територію проходить регіональна траса Чернігів – Чорнобиль і кілька малих залізничних станцій. Основу економіки громади становить сільське господарство – індивідуальне, фермерське, а також агрохолдингове. Також на території громади відкрився новий завод із виготовлення круп і пластівців. За рахунок досить жвавої господарської активності в бюджеті громади податкові надходження переважають над трансфертами з державного бюджету.

Інформація про освітню мережу

У Михайло-Коцюбинській громаді є дев'ять шкіл¹, шість дитячих садків і школа мистецтв. У 2019/2020 навчальному році у школах громади навчалися 823 учні. З дев'яти шкіл дві – I–II ступенів, там навчається 26 та 31 учень, решта – школи I–III ступенів, кількість учнів у них варіюється від 56 до 100, а в Михайло-Коцюбинській гімназії навчаються 362 діти.

Середня наповнюваність класів у громаді – менше десяти учнів і є нижчою за розрахункову за формулою освітньої субвенції. Кількість учнів на одного вчителя становить від 3,1 до 4,8 дітей у сільських школах і 11,7 – у гімназії.

---

¹ До 2019 року їх було 6, тому в кейсі нижче йдеться саме про цю кількість закладів.

Загалом у громаді на індивідуальному навчанні не за станом здоров'я перебувають 63 учні. Результати ЗНО з української мови та літератури за 2019 рік у сімох школах громади виявилися нижчими не лише за середні по області, але й за середні по селах Чернігівщини і становили 129,7 балів².

Значна частка дітей (139 учнів з 6 шкіл у 2019 році) довозиться на навчання чотирма шкільними автобусами. Усі автобуси досить зношені та потребують ремонту, крім того, частина з них здійснює кілька рейсів за день.

Вартість навчання одного учня для 6 шкіл, що були підпорядковані громаді у 2018 році, варіювалася від 17,7 до 37,6 тис. грн на рік.

Опис кейсу

Михайло-Коцюбинська громада, як і більшість територій Чернігівської області, через низьку щільність населення має багато малокомплектних шкіл. Однак, навіть порівнюючи з іншими сільськими громадами, Михайло-Коцюбинська ОТГ успадкувала дійсно складну ситуацію зі шкільною мережею. Одна зі шкіл громади, до прикладу, має лише один клас – 6 учнів – із 9 можливих, решта дітей навчаються індивідуально. Освітні результати учнів є невисокими, а наявність 10 та 11 класів у дуже малих школах означає, що старшокласники позбавлені можливості обирати профіль. У трьох школах немає кваліфікованого вчителя фізики, у чотирьох - інформатики, у п'яťох – хімії, у двох – біології і ще у двох – географії. В одній зі шкіл немає вчителя англійської мови (жодної іншої іноземної також). Лише у двох школах є вчителі музики й у трьох – вчителі трудового навчання. Звісно, багато вчителів мають подвійну спеціальність, однак викладання навіть предметів однієї галузі вимагає від вчителя подвійних зусиль із підвищення професійного рівня. А якщо зважати на те, що чверть вчителів-предметників викладає три і більше предметів, можна припустити, що не всі з них можуть впоратися з таким навантаженням. У школах громади, окрім гімназії, немає обладнання для вивчення природничих дисциплін, не у всіх школах є спортивні зали.

Зважаючи на те, що під час опитування, проведеного під час підготовки Стратегії розвитку Михайло-Коцюбинської ОТГ на 2018–2024 роки, найбільше (37%) респондентів зазначили, що особливу підтримку зі сторони громади повинна мати освіта, розвиток освітньої мережі має також бути в пріоритеті місцевої влади. Модернізаційний сценарій Стратегії громади передбачає, що «заклади соціальної та гуманітарної сфери будуть оптимізовані та модернізовані», а операційна ціль 3.2 визначена як забезпечення доступу до якісної освіти. Однак конкретні завдання, визначені для досягнення цієї цілі, не передбачали якихось змін в освітній мережі, а два з трьох завдань стосуються лише Михайло-Коцюбинської гімназії, яка має стати опорною школою та керувати філіями.

Усвідомлюючи, що з наявними в громаді ресурсами неможливо створити умови для якісної освіти для всіх дітей громади, як це передбачено Стратегією, відділ освіти, молоді, спорту, культури і

---

² В одній зі шкіл його складала лише одна дитина, яка не пододала прохідний поріг, тож її бал не враховано під час підрахунку середнього.

туризму взимку 2018/2019 року розпочав роботу на розробленням плану оптимізації шкільної мережі ОТГ.

Однак, на відміну від Стратегії, план оптимізації розрахований на 1 рік. Він передбачав пониження ступенів чотирьох із 6 шкіл ОТГ, які працювали на той момент, – дві з II до I ступеня і дві з III до II – і доведення додатково 53 учнів.

Навесні 2019 року план пройшов попереднє схвалення профільної комісії і був винесений на розгляд чергової сесії сільської ради. На відповідне засідання запросили представників та представниць шкіл, про долю яких йшлося у плані.

Врешті депутати сільської ради під тиском освітян зняли питання реорганізації шкільної мережі з порядку денного сесії і поки що до нього не поверталися.

Керівники освіти ОТГ запланували досить масштабні зміни, і це вигідно вирізняє їхню пропозицію серед рішень більшості громад, які намагаються проводити реорганізації шкільної мережі «дитячими кроками» чи й узагалі обмежитися номінальними змінами – надати якійсь школі статус опорного закладу, при цьому не підвозячи до неї учнів на навчання (крім тих, яких уже підвозили), і залишити школи, які отримали статус філій, без змін.

Однак кількість учнів у громаді і демографічна ситуація (стабільне зниження кількості дітей у малих селах громади) означають, що проблема якості освіти в малих школах лишилася б актуальною навіть за умови реалізації цього плану.

Крім того, план, що передбачав досить рішучі дії, не містив інформації про необхідні для його реалізації кроки і видатки, наприклад, закупівлю шкільних автобусів чи ремонт доріг. Але головне – він не давав перспективи розвитку шкільної мережі на майбутнє, принаймні на період дії Стратегії.

Таким чином, громада опинилася в досить типовій ситуації: наявний план розвитку здавався в очах тих, хто приймає рішення, занадто радикальним, особливо з огляду на строки, і відтак не отримав шансу навіть потрапити на порядок денний, однак водночас він не дає можливостей для досягнення стратегічної цілі – якісної освіти, тобто є недостатньо радикальним.

Новоушицька селищна об'єднана територіальна громада

Хмельницька область

Паспорт громади

Область:	Хмельницька
Повна назва громади:	Новоушицька селищна об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	25 345
Тип громади (місто, село, поселення):	Селищна
Загальна кількість поселень (якщо доречно):	Кількість рад, що об'єдналися: 19
Повна поштова адреса муніципалітету:	32600, Хмельницька обл., Новоушицький р-н, смт Нова Ушиця, вул. Українська, 18
Номер телефону:	(3847) 2-14-74
E-mail:	gromada_nova_ushytsya@ukr.net
Офіційний вебсайт:	http://novagromada.gov.ua/
Голова громади (П.І.Б.):	Московчук Олег Васильович
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Відділ освіти, молоді та спорту
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Власова Маргарита Миколаївна, начальниця відділу освіти, молоді та спорту Новоушицької селищної ради

Новоушицьку ОТГ створено 25 жовтня 2015 року. У складі громади 53 населені пункти — 1 смт, 1 селище і 51 село, що входять до 20 старостинських округів. Площа громади — 747 км², населення — 25 345 мешканців. Центр громади – селище Нова Ушиця.

Розподіл видатків бюджету Новоушицької громади

Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

Інформація про освітню мережу

Станом на 01.09.2019 у громаді 19 шкіл, із яких десять шкіл I-III ступенів, вісім шкіл I-II ступенів та одна школа I ступеня. Загалом у 2019/2020 році навчаються 1928 учнів. Згідно з формою державної статистичної звітності 77-РВК, у 2017 році на території Новоушицької об'єднаної територіальної громади проживали 2347 дітей віком від 6 до 18 років, у 2018 році – 2163 дитини, у 2019 – 2318. Загалом у Новоушицькій об'єднаній територіальній громаді в період із 2011-го по 2019 рік кількість учнів зменшилася на 427 осіб, що становить майже п'яту частину від показника 2011 року.

Кількість дітей у ЗЗСО Новоушицької ОТГ

Назва освітнього закладу	Кількість учнів у 2017/2018	Кількість учнів у 2018/2019	Різниця між 17/18 та 18/19	Кількість учнів у 2019/2020	Різниця між 18/19 та 19/20
Заклади I-III ступенів					
Березівська	46	40	-6	31	-9
Вільховецька	151	153	+2	148	-5
Глібівська	68	60	-8	65	+5
Заміхівська	98	100	+2	107	+7
Косиковецька	42	38	-4	30	-8
Кучанська	112	126	+14	125	-1
Новоушицька №1	500	524	+24	567	+43
Новоушицька №2	164	174	+10	185	+11
Отроківська	81	80	-1	82	+2
Струзька	144	190	+46	195	+5
Заклади I-II ступенів					
Браїлівська	77	71	-6	66	-5
Івашковецька	42	52	+10	48	-4
Капустянська	46	59	+13	59	0
Куражинська	65	58	-7	47	-9
Песецька	62	67	+5	66	-1
Пилипковецька	52	49	-3	37	-12
Пилипохребтіївська	38	34	-4	25	-9
Рудковецька	32	30	-2	34	+4
Заклади I ступеня					
Глибочанська	29	12	-17	12	0
Малостружківська	35	0	-35	0	0

У зв'язку з малою наповнюваністю призупинено діяльність (на сьогодні в процесі ліквідації) одного закладу ЗСО (Малостружківська ЗОШ) і трьох закладів дошкільної освіти (Бучайський ДНЗ, Шелестянський ДНЗ, Іванковецький ДНЗ). Чотири заклади реорганізовано з пониженням ступеня (Браїлівська ЗОШ із I-III у I-II ст., Пилипохребтіївська ЗОШ I-III ст. у Пилипохребтіївську гімназію, Куражинська ЗОШ I-III ст. у Куражинську гімназію, Глибочанська ЗОШ I-II ст. у Глибочанську ЗОШ I ст.)

Наповнюваність шкіл є недостатньою та в середньому становить 31%. Найбільшою (60%) є наповнюваність ОЗЗСО Новоушицька №1, а найменшою (5%) – Глибочанської. Крім того, є сім шкіл, де наповнюваність обчислюється 20 і менше відсотками – Березівська, Глібівська, Косиковецька, Куражинська, Отроківська, Пилипохребтіївська та Песецька.

Наповнюваність шкіл Новоушицької ОТГ у 2018/2019

	% заповненості відповідно до проектної потужності
Березівська	20%
Вільховецька	47%
Глібівська	18%
Заміхівська	55%
Косиковецька	19%
Кучанська	50%
Куражинська	16%
Новоушицька №1	60%
Новоушицька №2	41%
Отроківська	14%
Пилипохребтіївська	17%
Струзька	45%
Браїлівська	43%
Івашковецька	28%
Глибочанська	5%
Капустянська	49%
Малостружківська	
Песецька	20%
Пилипковецька	25%
Рудковецька	17%

За цей час органами місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування було розроблено, затверджено та частково реалізовано кілька програм /планів оптимізації закладів освіти. Форми і методи застосовувалися різні, одна з них – інтеграція учнів малокомплектних закладів освіти сільської місцевості до базових закладів – створення освітніх округів.

У Новоушицькій ОТГ ще до моменту об'єднання і надалі спостерігається від'ємна демографічна ситуація, міграція сільського населення в міста, виїзд молоді та людей середнього віку на роботу, а згодом – на постійне місце проживання за кордон. Таким чином відбувається процес зменшення кількості жителів, а відтак – кількості дітей у закладах освіти. Зокрема в закладах загальної середньої освіти, що спричиняє скорочення самих закладів як суб'єктів надання освітніх послуг.

Опис кейсу

Ще до створення ОТГ і процесу оптимізації освітньої мережі у 2008 році в Новоушицькому районі створено два освітні округи, один із яких – Струзький освітній округ. Спершу він охоплював

навчанням учнів 8–9-х класів Слобідської та Ставчанської загальноосвітніх шкіл I–II ступенів із хімії, географії, інформатики, позакласної роботи.

У 2010 році відбулося закриття Слобідської загальноосвітньої школи I–II ступенів (24 учні), Любомирівської початкової школи (10 учнів), у 2015 році – Ставчанської загальноосвітньої школи I–II ступенів (32 учні). У 2018 році рішенням сесії Новоушицької селищної ради припинено діяльність Малостружківської загальноосвітньої школи I–II ступенів (32 учні). Сьогодні діти, які проживають у селах Ставчани, Стара Гута, Слобідка, Любомирівка, Балабанівка, Мала Стружка навчаються в базовій Струзькій загальноосвітній школі I–III ступенів. Як учасники нових умов навчання діти переконувалися в перевагах повноцінного соціуму, кращої та більш результативної організації зайнятості, вищого рівня професійної підготовки педагогічних працівників. Відбувався процес формування нової мотивації батьків через інтеграцію учнів.

Наразі Струзька загальноосвітня школа – це приклад нового освітнього простору, визначальними принципами якого стали:

- енергоефективність – протягом 2016–2018 років здійснено капітальний ремонт системи опалення, завершено заміну всіх вікон на металопластикові;
- сучасне обладнання – отримано медіацентр, спортивний інвентар, меблі, здійснено повне переоснащення харчоблоку та їдальні;
- безбар'єрність (вільний доступ до освіти для всіх дітей) – створення інклюзивного освітнього середовища (у школі функціонують три інклюзивні класи; першокласник Ілля є жителем села Слобідка, три учні навчаються за формою педагогічного патронажу – учень 4 класу Мирослав проживає у селі Ставчани. Щороку здійснюється дообладнання ресурсної кімнати для проведення корекційно-розвиткових занять із дітьми з особливими освітніми потребами за кошти державної субвенції);
- мотиваційний простір – усе від оформлення екстер'єру та інтер'єру школи до облаштування окремих зон відпочинку, ігор, мотиваційних куточків, тематичних фотозон сприяє гармонійному розвитку дітей і створює загальну атмосферу позитиву в школі.

До школи всі учні з сусідніх сіл підвозяться двома автобусами, придбаними в рамках програми «Шкільний автобус». Керівництво школи дослухається до побажань батьків і дітей, тому періодично змінюють маршрути, розклади руху та місця зупинок. Як результат, щоденна мандрівка до школи для більшості учнів – це цікава подорож.

Кожного року школа поповнювалася новими учнями, рік проголошувався символічним роком дружби, що ставав періодом адаптації, аби швидше подолати страх дитини перед усім новим: однокласниками, середовищем, учителями тощо. Протягом років змін відбувався тривалий процес порозуміння та налагодження партнерських стосунків із батьками. Адже кожен етап злиття шкіл супроводжувався поодинокими випадками спротиву та конфліктів з їхнього боку.

Наразі учні школи є переможцями в II етапі Всеукраїнських предметних олімпіад, відбувається результативна участь учнів у роботі МАН, перемоги в різноманітних творчих конкурсах і спортивних змаганнях. У школі здійснюється якісна допрофільна та профільна підготовка учнів шляхом проведення індивідуальних і групових занять з окремих предметів.

Усі завдання та виклики сьогодення успішно реалізуються завдяки якісному кадровому складу колективу. Зараз у школі 24 педагогічні працівники, з них 12 спеціалістів вищої кваліфікаційної категорії, шестеро – першої, троє – другої, троє – спеціалісти, один – вчитель-методист, п'ятеро старших вчителів і двоє відмінників освіти України. Усі мають вищу педагогічну освіту.

У школі вже 30 років діє дитячий танцювальний колектив «Козаченьки» та вокально-хореографічний колектив вчителів «Вишиванка». Команда юних волейболістів пишається жіночою командою учителів-волейболістів, товариські зустрічі між якими вже стали гарною традицією.

Сьогодні Струзька загальноосвітня школа є не просто навчальним закладом, це осередок освіти, творчості, партнерства, дружби, розвитку та успіху. За час змін і реформ колектив школи та відділ освіти, молоді та спорту долали спротив батьків, вирішували проблему зайнятості вивільнених працівників, створювали умови для адаптації дітей у новому колективі та налагоджували порушений усталений режим дня дітей. Завдяки проведенню системної інформаційної роботи з батьками та учнями, першочерговому працевлаштуванню працівників закладів освіти, активному залученню дітей і батьків до позакласних та позашкільних заходів, зокрема в системі позашкільної освіти, належній психологічній підтримці, виробленню гнучкої системи підвезення дітей та забезпечення доступу до сучасного освітнього простору Струзька загальноосвітня школа стала закладом, де дитина навіть із найвіддаленішого села може стати конкурентоспроможною серед своїх однолітків з інших закладів освіти.

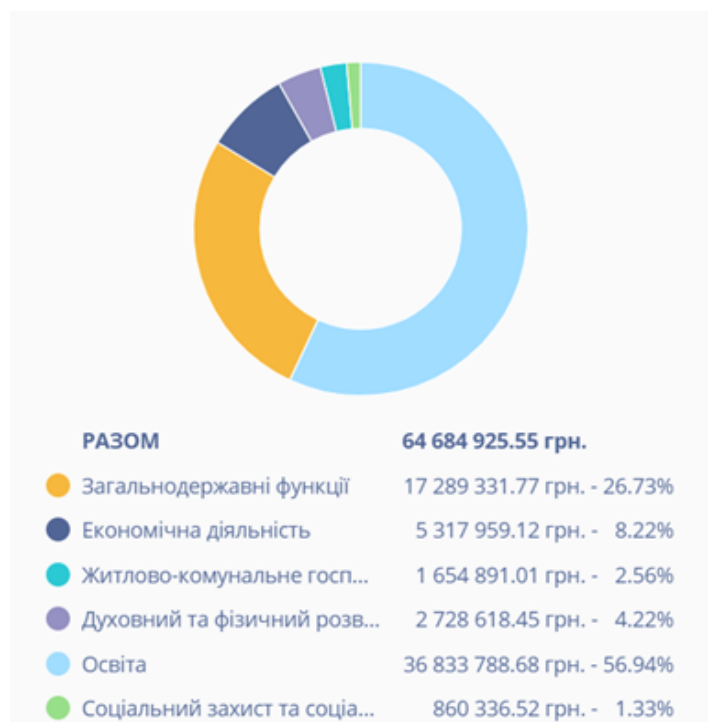
Пулинська селищна об'єднана територіальна громада

Житомирська область

Паспорт громади

Область:	Житомирська
Повна назва громади:	Пулинська селищна об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	11 943
Тип громади (місто, село, поселення):	Селищна
Загальна кількість поселень (якщо доречно):	Селище міського типу Пулини, 6 старостатів, 25 сіл.
Повна поштова адреса муніципалітету:	12001, Житомирська обл., Пулинський р-н, селище Пулини, вул. Незалежності, буд. 13
Номер телефону:	04131-31104, 04131 316 65, 04131-21104
E-mail:	Seluchnarada2017@ukr.net
Офіційний вебсайт:	http://pulynska-gromada.gov.ua/
Голова громади (П.І.Б.):	Гаврилюк Олександр Станіславович
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Відділ освіти
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Опанащук Наталія Вікторівна

Розподіл видатків бюджету Пулинської громади

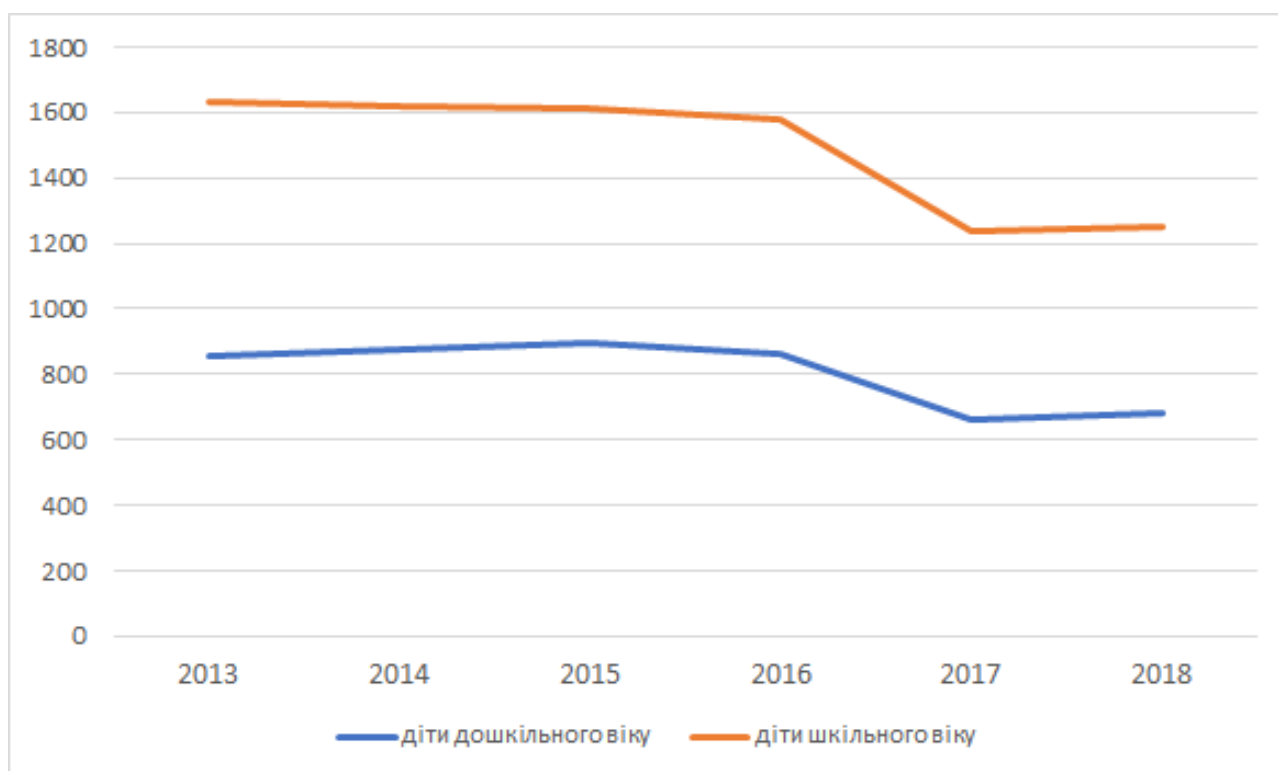
Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

Інформація про освітню мережу

Кількість дітей у закладах загальної середньої освіти практично не змінювалася протягом останніх двох років. Однак наповнюваність шкіл недостатня і в середньому становить 39%. Найбільшою (66%) є наповнюваність ОЗЗСО Пулинська ЗОШ I–III ст., а найменшою (16%) – Івановицької ЗОШ I–III ст. Крім того, Івановицька ЗОШ була побудована в 1962 році, та в ній відтоді не здійснювався капітальний ремонт. Ще одна школа з малою наповнюваністю – Кошелівська ЗОШ I–III ст. (28%). У філіях опорного закладу наповнюваність теж низька, особливо в Очеретянській філії, крім того, приміщення обох не відповідають вимогам, в одній відсутній внутрішній санвузол. Кількість населення загалом спадає і зменшується кількість учнів у школах, хоча у 2019 р. спостерігався незначний приріст дітей шкільного віку (16 осіб). Найбільший спад як дітей дошкільного, так і шкільного віку спостерігався орієнтовно у 2016 році, після чого ситуація дещо стабілізувалася.

Водночас у межах громади регулярно, однак хаотично утворюються два будинки сімейного типу з відносно великою кількістю дітей, що постійно змінюється. Це створює додатковий виклик для планування розвитку освітньої мережі в громаді, оскільки неможливо точно передбачити, скільки дітей проживатиме на цій території на початок навчального року.

Кількість дітей шкільного та дошкільного віку в ЗЗСО Пулинської ОТГ

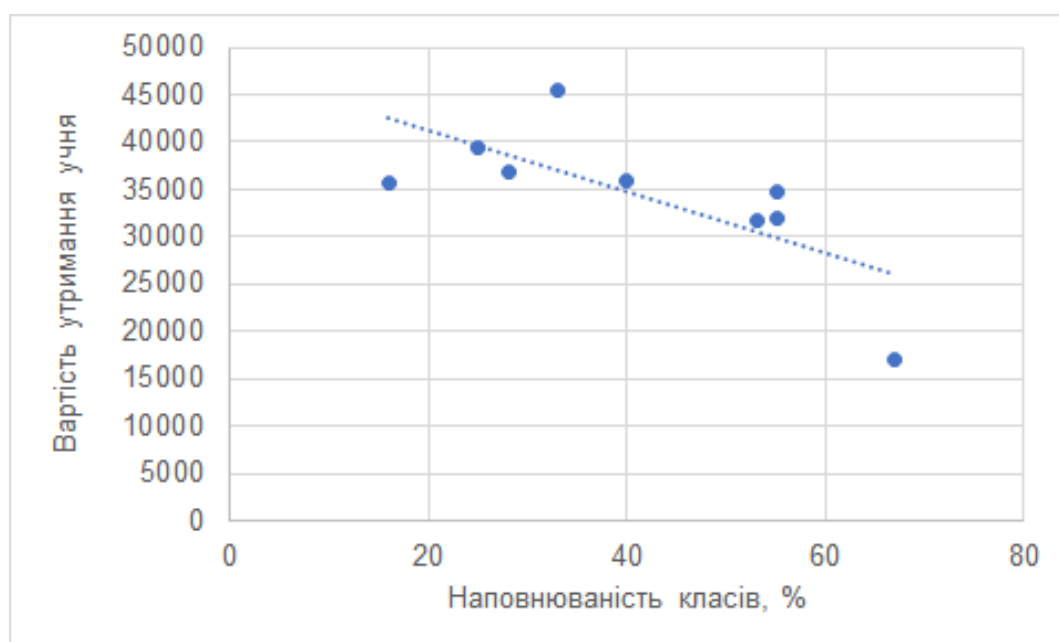
Середня наповнюваність класів низька. Єдина школа з високою середньою наповнюваністю – опорний заклад. Найнижча середня наповнюваність – в Очеретянській філії та була в ліквідованому в серпні 2019 р. Зеленополянському НВК.

Середня наповнюваність класів

Назва навчального закладу	Початкова школа (1-4 класи)	Середня школа (5-9 класи)	Старша школа (10-11 класи)
Зеленополяньський НВК (ліквідовано 08.2019)	5	6	0
Сколюбівська ЗОШ I-II ст.	8	5	0
Староолександрівська ЗОШ I-II ст.	8	9	0
Івановицька ЗОШ I-III ст.	11	8	6
Кошелівська ЗОШ I-III ст.	10	9	9
Опорний заклад загальної середньої освіти Пулинська ЗОШ I-III ст.	25	33	18
Очеретянська філія	4	4	0
Чернявська філія	8	5	0
Вацлавпільська гімназія	14	14	11

Безумовно, вартість одного учня суттєво зростає зі зменшенням наповнюваності шкіл. Це особливо помітно на прикладі опорного закладу, наповнюваність якого становить 67%, а вартість навчання одного учня обчислюється менше ніж 17 тис. грн, тоді як у Зеленополяньському НВК наповнюваність становила 33%, а витрати на одного учня – 45 476 грн.

Витрати на одного учня, залежно від наповнюваності класів

Загалом приблизно 57% витрат із бюджету громади здійснюються на освіту. Наприклад, за десять місяців 2019 року на освіту було витрачено майже 37 млн грн.

Кількість здобувачів освіти на одну штатну одиницю була найнижчою в Зеленопільському НВК до проведення його реорганізації та ліквідації.

Кількість здобувачів освіти на одну штатну одиницю

Назва навчального закладу	Кількість педагогічних працівників (загалом)	Кількість здобувачів освіти на 1 педагогічного працівника	Непедагогічні працівники
Зеленополянський НВК	12	3	6
Староолександрівська ЗОШ I-II ст.	19	4	8
Сколюбівська ЗОШ I-II ст.	11	5	8
Вацлавпільська гімназія	19	6	10
Івановицька ЗОШ I-III ст.	21	4	10
Кошелівська ЗОШ I-III ст.	21	5	8
ОЗЗСО Пулинська ЗОШ I-III ст.	63	12	24
Очеретянська філія	9	4	5
Чернявська філія	11	3	7

Опис кейсу

У шкільній мережі громади є кілька шкіл із надзвичайно малою наповнюваністю класів і, відповідно, високим рівнем затрат на одного учня. Найбільш «проблемною» досі залишається Очеретянська філія ОЗЗСО «Пулинська ЗОШ I-III ступенів», відсоток наповнення якої становить 25%, а витрати на одного учня – 39 484 грн. У 2018 р. після аналізу ситуації відділ освіти Пулинської ОТГ здійснив спробу закриття цієї школи. Було підготовлено відповідне рішення та поставлено на голосування. Однак депутати виступили категорично проти. Усього було отримано лише три голоси «за», дев'ять виступили проти, а вісім – утрималися. За ці дії відділ освіти розкритикували мешканці Очеретянки, які об'єднали зусилля для захисту своєї школи та висловлюють готовність відстоювати її і надалі.

Водночас збереження статус-кво негативно впливало на фінансове становище громади, приблизно 57% бюджету якої витрачається на освіту. Відтак, питання про оптимізацію освітньої мережі залишалося відкритим. Оскільки мешканці Очеретянки були налаштовані проти будь-яких дій, було ухвалене рішення почати роботу з другим найбільш «проблемним» закладом освіти – Зеленополянським НВК.

Однак цього разу було передбачено підготовчу роботу, насамперед активну комунікацію зі стейкхолдерами. Начальниця відділу освіти Наталія Опанашук проводила зустрічі з освітянами Зеленої Поляни, готуючи їх до майбутнього рішення, а також батьками дітей, які відвідували ці заклади. Коли стало очевидним, що на ці заходи приходить лише обмежене коло батьків, які висловлюють лише одну позицію, Наталія почала ходити «від хати до хати» і фізично обійшла всі помешкання селища, де розмовляла з усіма батьками та наводила переваги переведення дітей до більших шкіл із краще обладнаними класами та вищою наповнюваністю класів.

Робота зі стейкхолдерами дала свої результати. У квітні 2019 року Рішенням 16 сесії 7-го скликання від 04.04.2019 року №744 «Про реорганізацію Зеленополянського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-II ступенів – дошкільний навчальний заклад» було поділено НВК на заклад освіти I ступеня та заклад дошкільної освіти.

Практику успішної комунікації зі стейкхолдерами було вирішено продовжувати і запропоновано нові, орієнтовані на учнів, ініціативи, які було впроваджено з 2019 навчального року. Зокрема, відділ освіти впроваджуватиме ініціативу «Міняю учня», коли учні з філії на два тижні будуть переведені в опорний заклад і навпаки, а згодом відбудеться обмін враженнями.

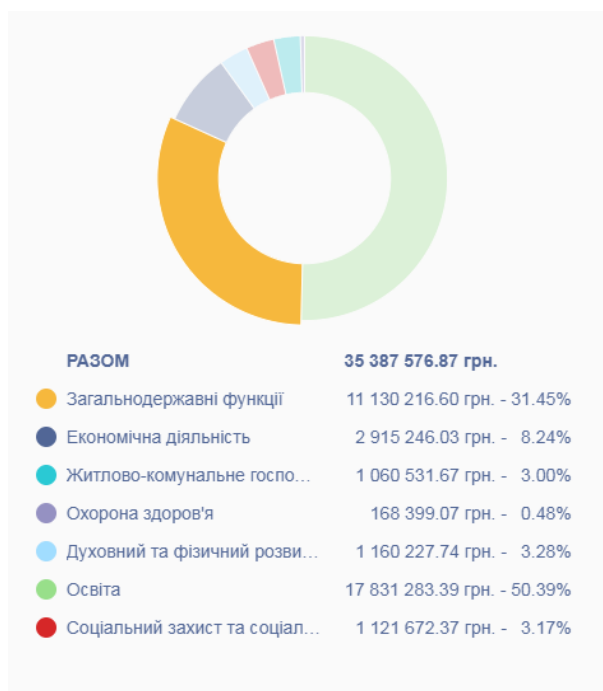
Чмирівська сільська об'єднана територіальна громада

Луганська область

Паспорт громади

Область:	Луганська
Повна назва громади:	Чмирівська сільська об'єднана територіальна громада
Оціночна кількість населення:	6 569
Тип громади (місто, село, поселення):	Сільська
Загальна кількість поселень (якщо доречно):	Кількість рад, що об'єдналися: 3 У складі громади: 7 сіл і 1 селище
Повна поштова адреса муніципалітету:	Луганська обл., Старобільський р-н, с. Чмирівка, вул. Запорізька, буд. 15
Номер телефону:	06461, 24936
E-mail:	chmyrivska.rada@gmail.com
Офіційний вебсайт:	Chmyrivska-gromada.gov.ua
Голова громади (П.І.Б.):	Войтенко Сергій Онисимович
Повна назва департаменту, який впроваджує гарну практику:	Відділ освіти, культури, молоді та спорту виконавчого комітету Чмирівської сільської ради Старобільського району Луганської області
Голова відповідного департаменту в громаді [та/або люди, відповідальні за впровадження гарної практики]:	Наталія Приходько

Розподіл видатків бюджету Чмирівської ОТГ

Дані взято з сайту openbudget.gov.ua

Інформація про освітню мережу

До мережі закладів освіти і культури Чмирівської ОТГ входять: Опорний ЗЗСО I–III ступенів, Філія I–II ступенів Опорного закладу, ЗЗСО I–III ступенів, два ЗДО короткотривалого перебування, один ЗДО повнотривалого перебування, заклад освіти сфери культури, центр культури і дозвілля.

Опис кейсу

Чмирівська сільська об'єднана територіальна громада Старобільського району Луганської області утворилася в грудні 2016 року. До її складу ввійшли вісім сільських населених пунктів. Освітні послуги в громаді забезпечуються трьома загальноосвітніми закладами, що передані у власність Чмирівської сільської ради з червня 2017 року.

Сільські школи фінансувалися районною владою за остаточним принципом, тому накопичилася ціла низка проблем. Шкільні будівлі були здані в експлуатацію у 1960-80-ті роки та жодного разу капітально не ремонтувалися, стан фасадів будівель потребував реконструкції та термомодернізації. Витрати сільського бюджету на оплату комунальних послуг були високі.

Сільські школи не були оснащені методичним і демонстраційним матеріалом, не було сучасної комп'ютерної техніки та ліцензійного програмного забезпечення, спортивного та музичного обладнання для проведення уроків фізкультури, класних і загальношкільних заходів, для роботи хореографічних гуртків, спортивно-оздоровчих секцій, масових культурних заходів, сільських свят.

Температура приміщень в опалювальний період була 16-17°C, а в окремих кабінетах – 11-12°C. За межею пішохідної доступності та потребували підвезення 117 учнів (20,8% школярів). Відстань між селами становить від 4 км до 25 км.

Перед Чмирівською ОТГ постало завдання створити належні умови для навчання дітей. Проте фінансувати та розвивати кожен заклад окремо було нераціонально ані з економічного погляду, ані з організаційного.

Тому громада ухвалила рішення створити єдиний освітній простір – на базі Чмирівського НВК «Школа I ступеня-гімназія» створити опорний заклад, Вишневську ЗОШ реорганізувати у філію та реалізувати проєкт з оснащення шкіл сучасним обладнанням і логістикою на базі всіх трьох закладів. Проєкт передбачав реконструкцію будівель, їх термоізоляцію, оснащення необхідним обладнанням і придбання шкільних автобусів на загальну суму 25 млн грн. Це був перший проєкт такого масштабу в Луганській області.

Проєкт «Створення єдиного освітнього простору Чмирівської ОТГ як шлях до забезпечення якісних та доступних освітніх послуг у громаді» був підтриманий Державним фондом регіонального розвитку, який і забезпечив майже 90% фінансування.

Ключовими результатами проєкту стали: забезпечення регулярного та безпечного підвезення до місць навчання і додому 120 учнів та двох педагогічних працівників, реконструкція та капітальний ремонт будівель шкіл. Джерело фінансування – кошти ДФРР та частина коштів місцевого бюджету. Одним з основних завдань реалізації ініціативи є створення сприятливих умов для надання якісних освітніх послуг, незалежно від місця проживання дітей Чмирівської ОТГ.